

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ & ΙΩΑΝΝΑΣ
ΤΣΑΤΣΟΥ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΤΣΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ

Παρασκευή 21.11.2025 & ώρα 17:00
Αίθουσα Τελετών της Ακαδημίας Αθηνών

&

Σάββατο 22.11.2025 & ώρα 10:00
Ανατολική Αίθουσα της Ακαδημίας Αθηνών

Το συνέδριο αφιερώνεται στη μνήμη του Λίνου Μπενάκη

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

17:00–18:00

Υποδοχή από τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών
κ. Μιχάλη Τιβέριο

Χαιρετισμοί

Α.Ε. Κωνσταντίνος Αν. Τασούλας, Πρόεδρος
της Δημοκρατίας

Νικήτας Μ. Κακλαμάνης, Πρόεδρος της Βουλής των
Ελλήνων

Χρήστος Νίκου, Πρόεδρος Εταιρίας των Φίλων
Κωνσταντίνου και Ιωάννας Τσάτσου

Μόσχος Μορφακίδης, καθηγητής, διευθυντής του Κέντρου
Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών
του Πανεπιστημίου της Γρανάδας

Προκόπιος Παυλόπουλος, Πρόεδρος της Επιστημονικής
Επιτροπής του συνεδρίου | πρώην Πρόεδρος
της Δημοκρατίας | Ακαδημαϊκός

18:00–18:15 Διάλειμμα

18:15–19:45 Πνευματικές αφετηρίες

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: **Προκόπιος Παυλόπουλος**

Πάυλος Σούρλας, Η ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας
και ο ρόλος του ηγέτη κατά τον Κωνσταντίνο Τσάτσο

Νίκος Παπασπύρου, Φιλοσοφικές καταβολές
και συνταγματικά σχεδιάσματα

Νικόλαος Σημαντήρας, Η επιρροή της γερμανικής
συνταγματικής κουλτούρας στον Κωνσταντίνο Τσάτσο

Νίκος Παπαχρήστος, Στοχασμοί του Κωνσταντίνου
Τσάτσου για την ερμηνεία του Δικαίου και
προπαρασκευή του Συντάγματος του 1975

19:45–20:15 Διάλειμμα

**20:15–21:15 Το Σύνταγμα και ο αρχηγός του κράτους:
Θεωρητικές αναζητήσεις**

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: **Πάυλος Σούρλας**

Ευάγγελος Β. Βενιζέλος, Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος
και η δομή της εκτελεστικής εξουσίας στο Σύνταγμα
του 1975

Σπύρος Βλαχόπουλος, Οι θέσεις του Κωνσταντίνου
Τσάτσου για την έννοια του έθνους στο Σύνταγμα
του 1975

Πάυλος Ελευθεριάδης, Οι αντιλήψεις του Τσάτσου
για το ελληνικό έθνος κατά την προεδρική του θητεία

ΣΑΒΒΑΤΟ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ, ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

10:00–11:30 Κοσμοαντιλήψεις και αυτοεικόνες

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: **Μόσχος Μορφακίδης**

Γεώργιος-Στυλιανός Πρεβελάκης, Κωνσταντίνος Τσάτσος,
η Ευρύοψ Ευρώπη

Αντιγόνη-Δέσποινα Ποιμενίδου, Διάλογοι σε μοναστήρι,
το βράδυ της Μεταπολίτευσης

Ιωάννης Χάλκος, Η Ελλάδα και η Δύση: η εξέλιξη
της σκέψης του Κωνσταντίνου Τσάτσου, 1943–1980

Χρήστος Νίκου, Ρητορική παιδεία και Σύνταγμα του 1975:
Ο Δημοσθένης του Κωνσταντίνου Τσάτσου

11:30–12:00 Διάλειμμα

**12:00–13:30 Ο Κωνσταντίνος
Τσάτσος και το Σύνταγμα του 1975**

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: Ευάνθης Χατζηβασιλείου

Προκόπιος Παυλόπουλος, Το πνεύμα του Κωνσταντίνου Τσάτσου στο Σύνταγμα του 1975: η ιδιόμορφη επικαιρότητα των φιλοσοφικονομικών θέσεών του περί Κράτους Δικαίου και Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο πλαίσιο

της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας

Ισμήνη Κριάρη, Οι αμφιλεγόμενες διατάξεις σχετικά με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Σύνταγμα του 1975

Απόστολος Βλαχογιάννης, Το γαλλικό Σύνταγμα του 1958 ως πηγή έμπνευσης του Συντάγματος του 1975 στη σκέψη του Κωνσταντίνου Τσάτσου

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, Οι επιρροές από το αμερικανικό πολιτικό σύστημα

**17:00–18:30 Ο συνταγματικός διάλογος
και η Προεδρία της Δημοκρατίας**

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: Γεώργιος-Στυλιανός Πρεβελάκης

Χρήστος Αναστασίου, Τσάτσος και Παπακωνσταντίνου: δύο συντάκτες του Καταστατικού Χάρτη συνομιλούν

Ξενοφών Κοντιάδης, Ο διάλογος Κωνσταντίνου Τσάτσου και Δημήτρη Τσάτσου για την αρχιτεκτονική του πολιτεύματος στην Ε' Αναθεωρητική Βουλή
Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Παναγιώτης Πικραμμένος, Τα προεδρικά κείμενα του Κωνσταντίνου Τσάτσου: μια εποπτική τους θεώρηση με τη ματιά ενός δικαστή

18:00–18:30 Διάλειμμα

18:30–20:00 Διλήμματα της πολιτικής πράξης

ΠΡΟΕΔΡΙΑ: Χρήστος Νίκου

Ειρήνη Χειλά, Η έννοια της ηγεσίας στον Κωνσταντίνο Τσάτσο

Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου, Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος μέσα από τη Λογοδοσία μιας ζωής: ιστορική ανατομία του ανθρώπου και του πολιτικού

Αντώνης Κλάψης, Από τη θεωρία στην πράξη: ο Κωνσταντίνος Τσάτσος και η ελληνική συνταγματική τάξη

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Οι πολιτειακές προτεραιότητες του Κωνσταντίνου Τσάτσου

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Χρήστος Αναστασίου, διδάκτωρ Ιστορίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, καθηγητής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών | διευθυντής, Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» | π. υπουργός

Ευάγγελος Β. Βενιζέλος, καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης | πρ. αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, πρ. υπουργός Εξωτερικών

Απόστολος Βλαχογιάννης, διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου, Πανεπιστήμιο Panthéon-Assas Paris II | επιστημονικός συνεργάτης, Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου | διδάσκων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Σπύρος Βλαχόπουλος, καθηγητής, Νομική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πάυλος Ελευθεριάδης, καθηγητής, NYU Abu Dhabi | καθηγητής, Νομική Σχολή, Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης | Senior Research Fellow, Mansfield College Oxford

Αντώνης Κλάψης, αναπληρωτής καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Ξενοφών Κοντιάδης, καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών | πρόεδρος, Κέντρο Ευρωπαϊκού

Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Ισμήνη Κριάρη, τ. πρύτανης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών | μέλος, Εκτελεστική Επιτροπή, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία | πρόεδρος, Εθνική Αρχή Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

Κωνσταντίνα Μπότσιου, καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Νίκος Παπασπύρου, καθηγητής, Νομική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νίκος Παπαχρήστος, διδάκτωρ Νομικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης | επιστημονικός συνεργάτης, Επιστημονικό Συμβούλιο, Βουλή των Ελλήνων

Παναγιώτης Πικραμμένος, πρ. πρωθυπουργός | πρ. πρόεδρος, Συμβούλιο της Επικρατείας

Αντιγόνη Δέσποινα Ποιμενίδου, διδάκτωρ Ιστορίας | Πανεπιστήμιο της Σορβόνης

Γεώργιος-Στυλιανός Πρεβελάκης, ομότιμος καθηγητής, Πανεπιστήμιο της Σορβόνης

Νικόλαος Σημαντήρας, επίκουρος καθηγητής, Νομική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γιάννης Χάλκος, διδάκτωρ Ιστορίας, European University Institute | υπεύθυνος, Ιστορικό Αρχείο, Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής»

Ειρήνη Χειλά, ομότιμη καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Προκόπιος Παυλόπουλος, πρ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας | Ακαδημαϊκός | επίτιμος καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μέλη: Μόσχος Μορφακίδης, καθηγητής, διευθυντής, Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών, Πανεπιστήμιο της Γρανάδας

Αλέξανδρος Νεχαμάς, Ακαδημαϊκός | ομότιμος καθηγητής, Πανεπιστήμιο του Πρίνστον

Χρήστος Νίκου, Ε.Ε.Π., Πανεπιστήμιο Πειραιώς | πρόεδρος της Εταιρίας των Φίλων Κωνσταντίνου και Ιωάννας Τσάτσου

Πάυλος Σούρλας, Ακαδημαϊκός | επίτιμος καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών | γενικός γραμματέας του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία